

Національний
банк України

Вплив ринкового ризику на банки України

Первін Дадашова

Директор департаменту фінансової стабільності

XIII Конференція Market|Risk|2024
Київ, Україна
7 листопада 2024 року

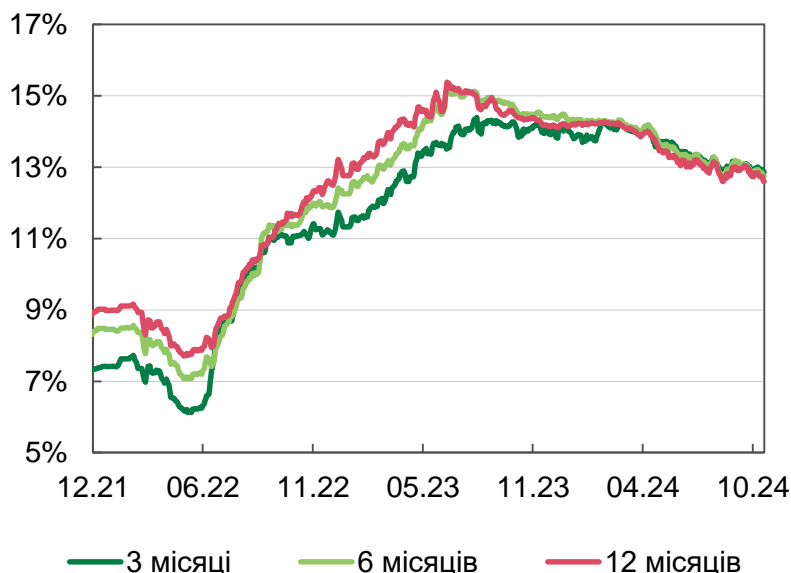
Індекс фінансового стресу знизився восени

- У цілому ринкові умови для функціонування сектору прийнятні – ІФС знизився восени завдяки успішній реструктуризації зовнішнього державного боргу.
- Найбільший внесок в індекс й надалі здійснюють валютний субіндекс та субіндекс державних цінних паперів.
- Банківський субіндекс та субіндекс поведінки домогосподарств залишаються волатильними внаслідок періодичних відтоків депозитів населення.

Зниження депозитних ставок сповільнилося

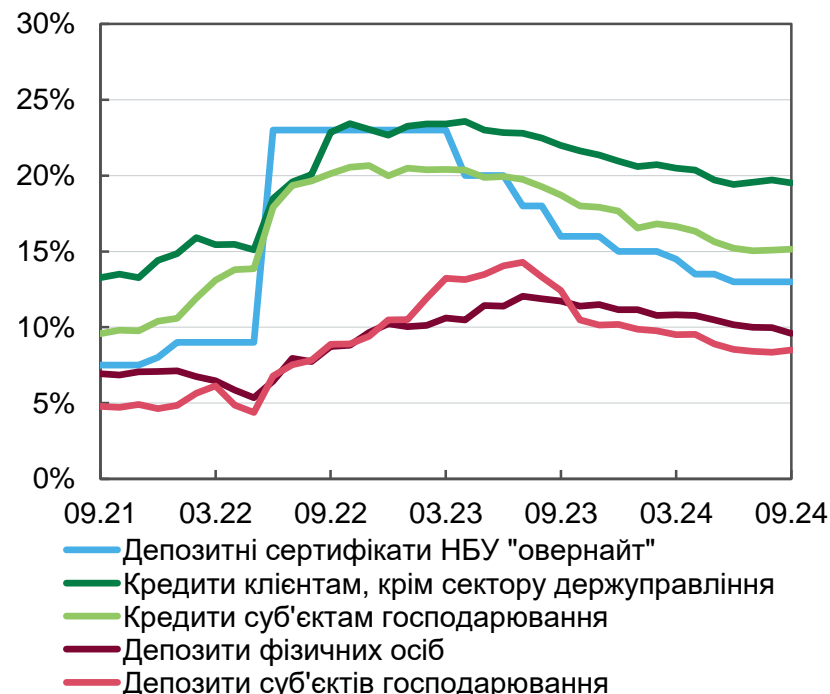
Український індекс ставок за депозитами фізичних осіб у гривнях*, % річних

* 5-денна ковзна середня.

Джерело: Агентство "Thomson Reuters".

Відсоткові ставки за новими депозитами та кредитами у гривні*, % річних

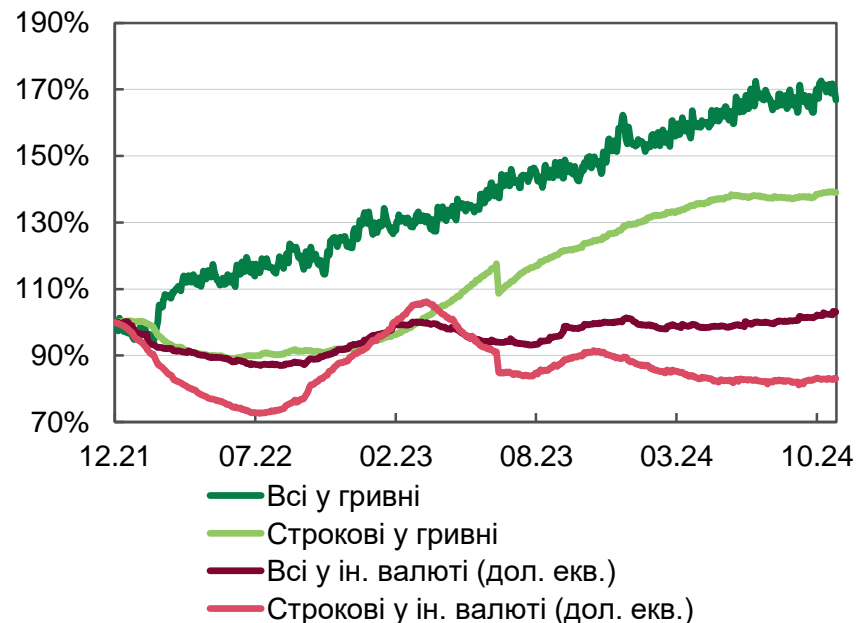

* Без пролонгації або інших змін кредитних умов.

- У вересні банки майже припинили знижувати ставки за депозитами населення, вартість коштів населення зафіксувалася на рівні 9.6% річних. Премія за строковість майже відсутня.
- Під час прийняття рішень про рівень депозитних ставок банки найбільше зважають на ціну ресурсів на ринку, а її ключовий показник – депозитні ставки у конкурентів.
- Вартість залучень від бізнесу протягом кварталу коливалася і врешті дещо зросла – до 8.5% річних.

Кошти населення відновили зростання, а от бізнесу – скорочувалися

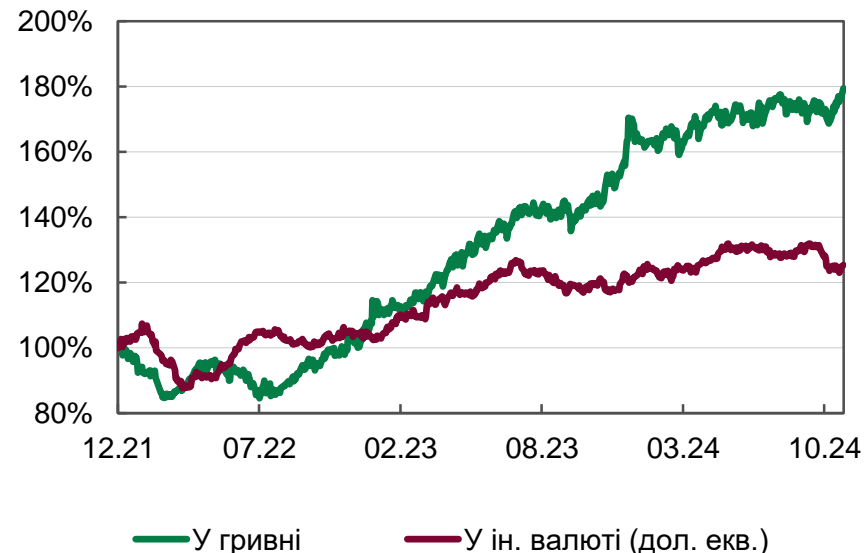
Кошти фізичних осіб, 31.12.2021 = 100%

У банках, платоспроможних на 1 жовтня 2024 року.

Джерело: щоденні дані на 28.10.2024, НБУ.

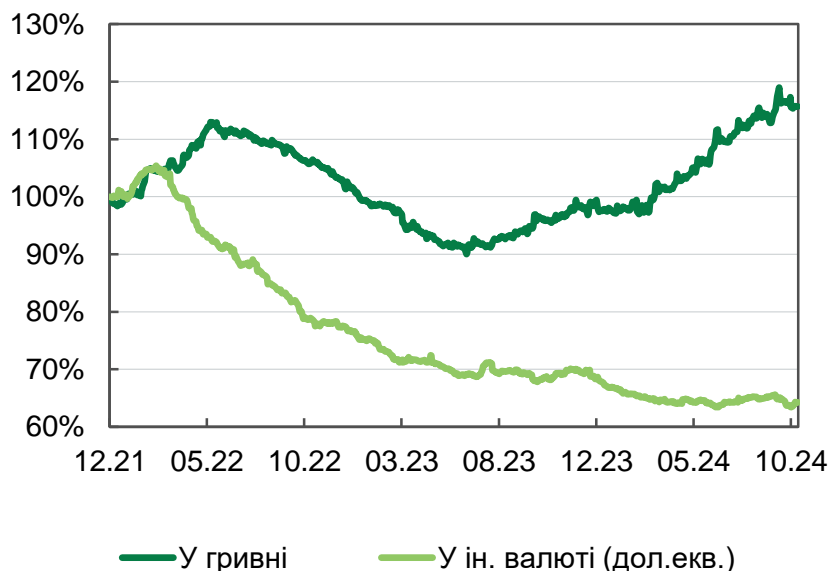
Кошти суб'єктів господарювання, 31.12.2021 = 100%

- У вересні зростання гривневих коштів населення відновилося, за квартал – на близько 1%, тоді як кошти населення в іноземній валюті зросли на 2.3%, передусім на поточних рахунках.
- У III кварталі 2024 року кошти бізнесу в гривні зменшилися вперше з I кварталу 2022 року, однак у жовтні знову почали зростати.
- Скорочення коштів бізнесу відбулося в банків усіх груп, крім приватних, внаслідок сплати податків та інших витрат корпорацій.
- Валютні кошти бізнесу скоротилися в іноземних та приватних банках та незначно зросли у державних включно з Приватбанком.

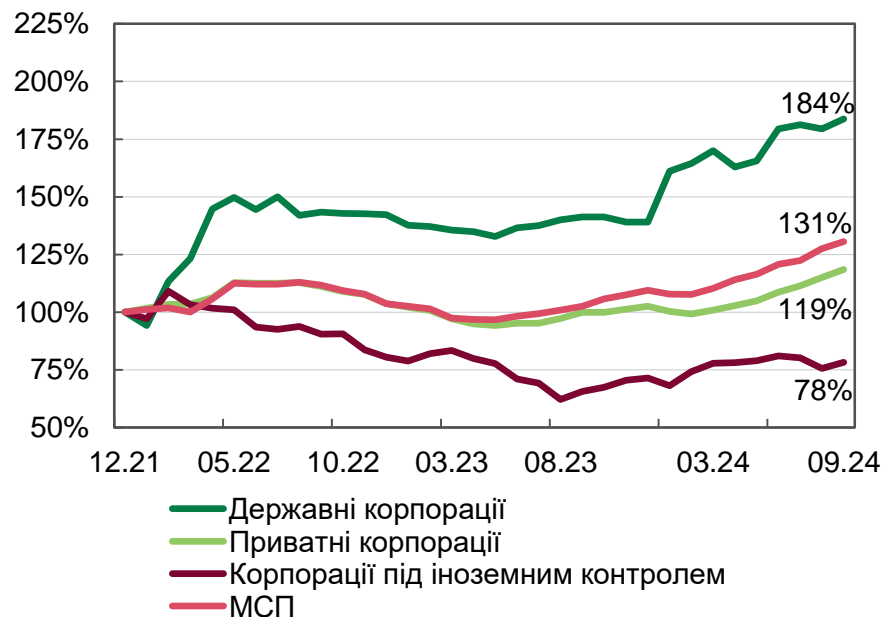
Чистий гривневий кредитний портфель бізнесу надалі зростає

Чисті кредити суб'єктам господарювання,
2021 = 100%

У банках, платоспроможних на 1 жовтня 2024 року.
Джерело: НБУ.

Чисті гривневі кредити нефінансовим корпораціям,
2021 = 100%

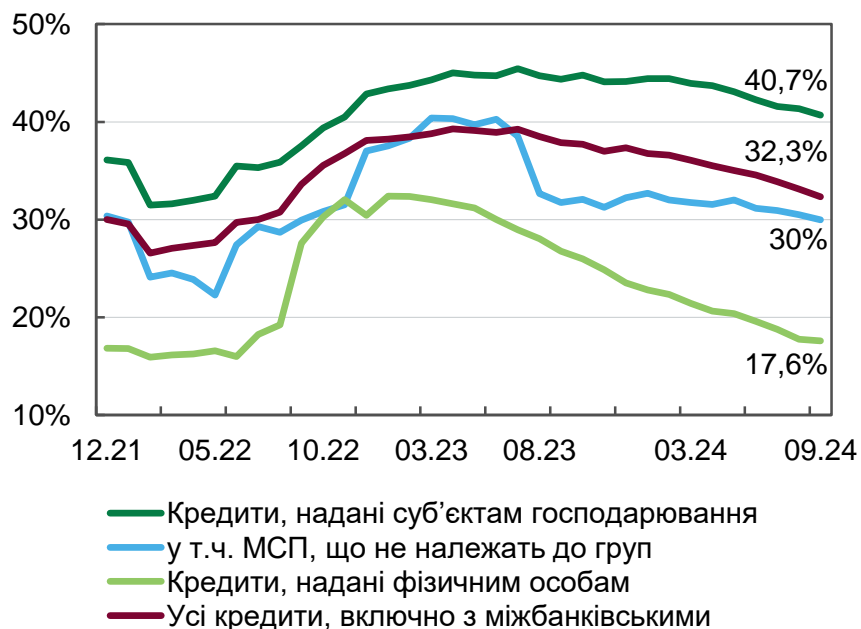

У банках, платоспроможних на 1 жовтня 2024 року.
Джерело: НБУ.

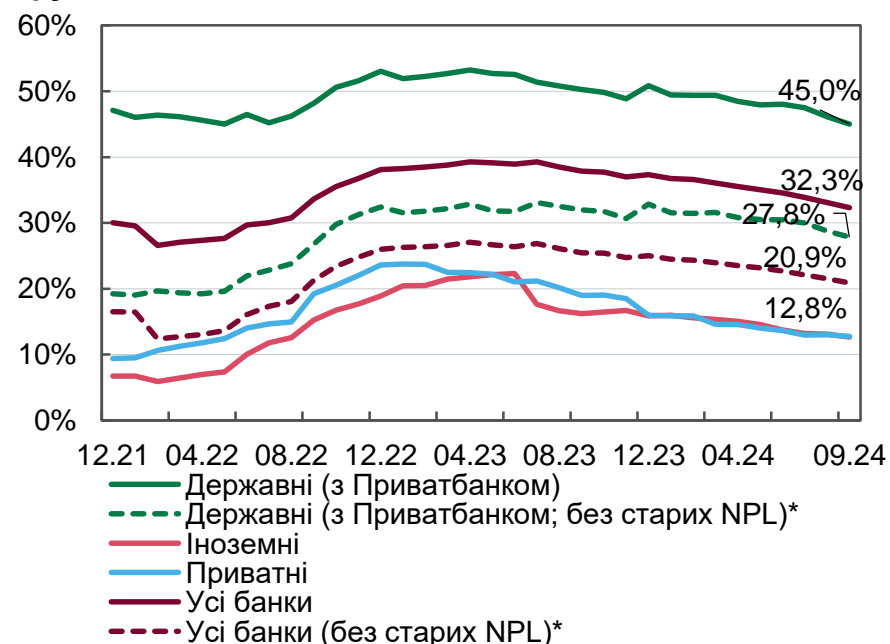
- Чистий гривневий кредитний портфель бізнесу за III квартал зріс на 6.9% та на 22.9% у річному вимірі, темпи зростання подібні в банків усіх груп.
- Кредити малим та середнім підприємствам (МСП) у III кварталі зросли на 7.9% (близько 28% р/р) й становлять близько 60% чистого гривневого кредитного портфеля бізнесу.
- Надалі зростає роль несубсидійованого кредитування: частка кредитів у програмі “Доступні кредити 5-7-9%” знизилася до 34%, а заборгованість за програмою майже не зростає.

Частка непрацюючих кредитів скорочується в усіх групах банків

Частка непрацюючих кредитів у портфелях банків

Частка непрацюючих кредитів у портфелях банків за групами

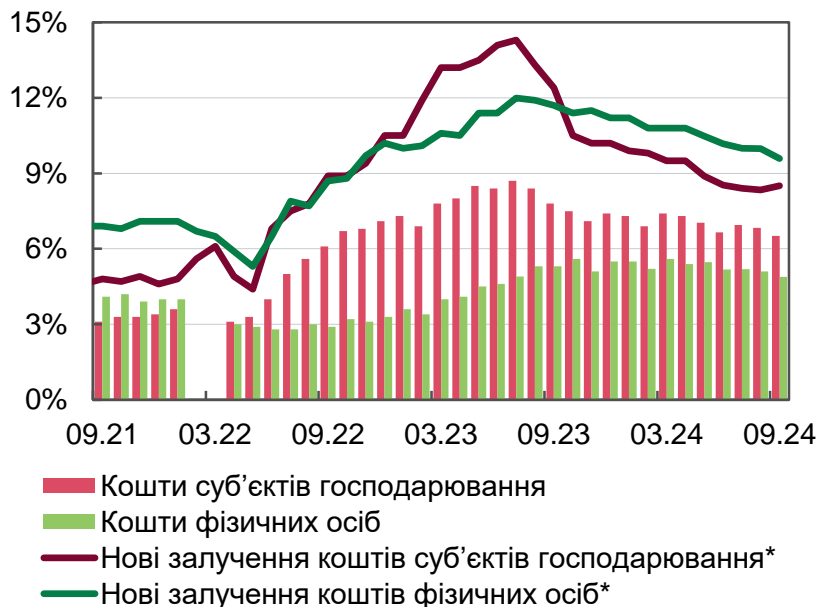

У банках, платоспроможних на 1 жовтня 2024 року. * Без врахування боргів колишніх власників ПриватБанку та старих боргів часів до кризи 2014-2016 рр. Джерело: НБУ.

- Частка NPL зменшилася до 32,3%, або 20,9% без врахування боргів екс-власників Приватбанку та старих боргів часів до кризи 2014–2016 років.
- Рушіями зниження частки NPL надалі є нарощування банками нових кредитів та списання роздрібних NPL, передусім – держбанками.
- Покриття NPL резервами становить 85%. Найнижчий показник у банків з приватним капіталом – близько 68%, для банків з державним (без Приватбанку) та іноземним капіталом – 75% та 74% відповідно.

Банки зберігають високу маржу

Вартість коштів бізнесу та населення у гривнях, % річних

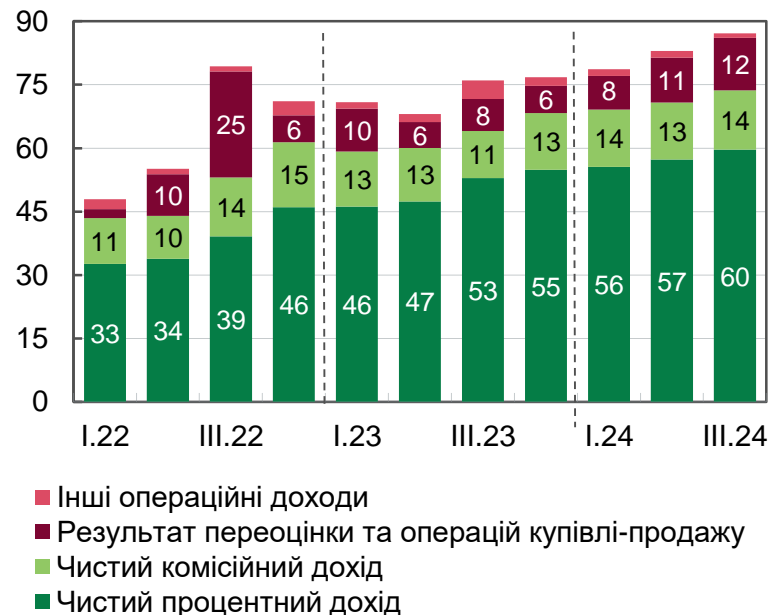

* Без пролонгації або інших змін кредитних умов. Дані про вартість депозитного портфеля та зобов'язань за лютий-березень 2022 року не подавалися.

Джерело: НБУ.

- Вартість зобов'язань скорочувалась слідом за зниженням ринкових ставок.
- Дохідність депозитних сертифікатів НБУ за квартал відчутно знизилась, як і частка процентних доходів від цього інструменту – до 19%.
- Дохідність ОВДП та роздрібних кредитів натомість дещо зросла, корпоративних кредитів – була стабільною.
- Чиста процентна маржа повернулася на рівень 7.6%.

Складові операційного доходу банків, млрд грн

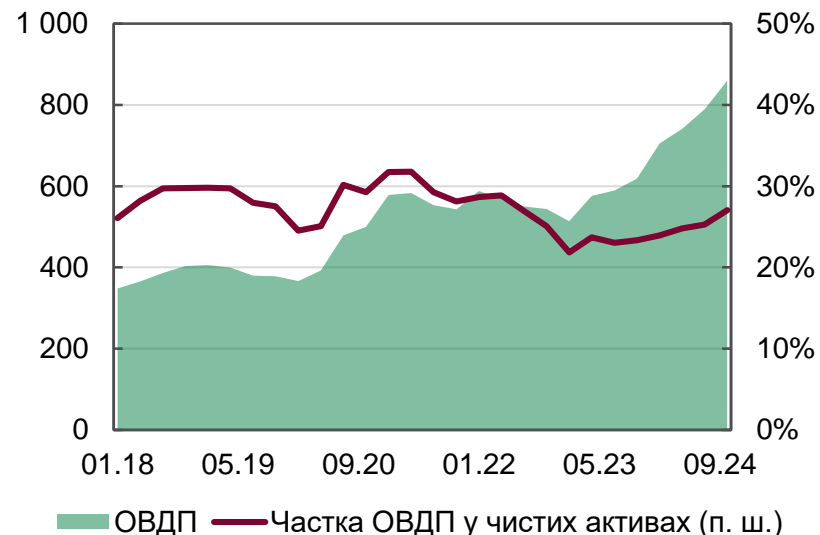
Роль переоцінки цінних паперів для банків зростає

Балансова вартість ОВДП за моделями їх оцінки за МСФЗ 9 на 1 жовтня 2024 року

Модель оцінки	FVPL	FVOCI	AM	Усього
у млрд грн				
Державні	185.3	334.1	132.1	651.5
Іноземні	6.8	48.4	43.0	98.3
Приватні	11.3	84.4	14.5	110.1
Усього	203.4	466.9	189.6	859.8
у %				
Державні	22%	39%	15%	76%
Іноземні	1%	6%	5%	11%
Приватні	1%	10%	2%	13%
Усього	24%	54%	22%	100%

Джерело: НБУ.

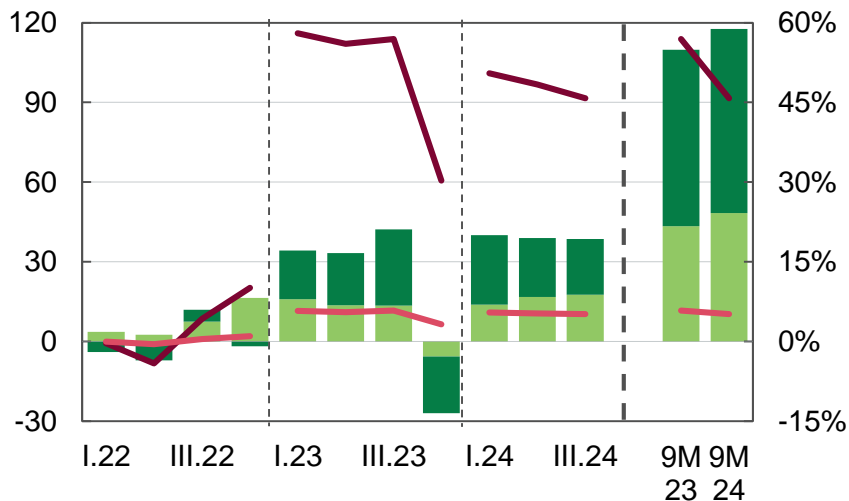
Балансова вартість та частка ОВДП у чистих активах банків, млрд грн

- З огляду на зміни вимог до структури регулятивного капіталу, надалі переоцінки більшості цінних паперів, що оцінюються через інший сукупний дохід, напряду впливатимуть на регулятивний капітал банків.
- Обсяги портфеля, переоцінка якого надалі впливатиме на регулятивний капітал, досить значні – близько 390 млрд грн без врахування ОВДП, якими докапіталізовано держбанки.
- Хоча ризики таких переоцінок внаслідок зміни ставок не будуть включатися до розрахунку мінімальних вимог до капіталу під ринковий ризик у Pillar I (адже ці інструменти не відносяться до торгової книги), банки мають їх враховувати у ICAAP, а регулятор – у Pillar II.

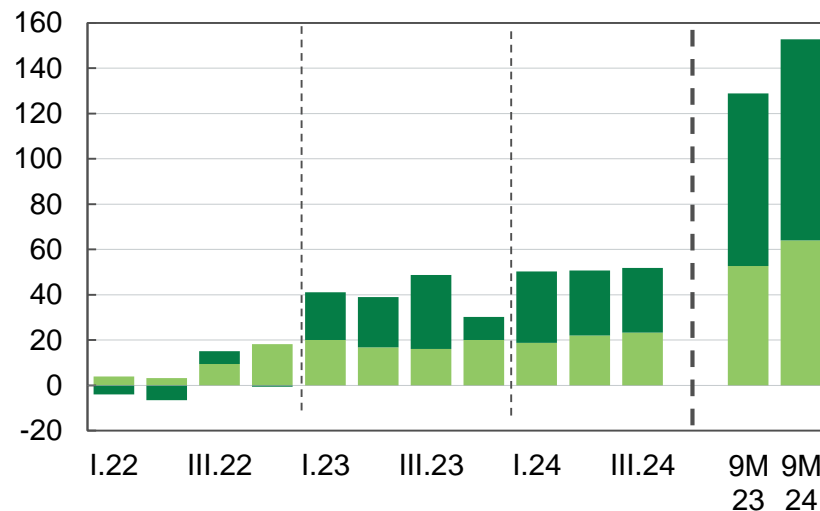
Сектор надалі прибутковий, відрахування в резерви низькі

Фінансовий результат за квартал та рентабельність капіталу банків

■ Фінрезультат інших платоспроможних банків, млрд грн
 ■ Фінрезультат Приватбанку, млрд грн
 — ROE** (п. ш.)
 — ROA** (п. ш.)

Прибуток до оподаткування за квартал, млрд грн

■ Приватбанк ■ Інші платоспроможні банки

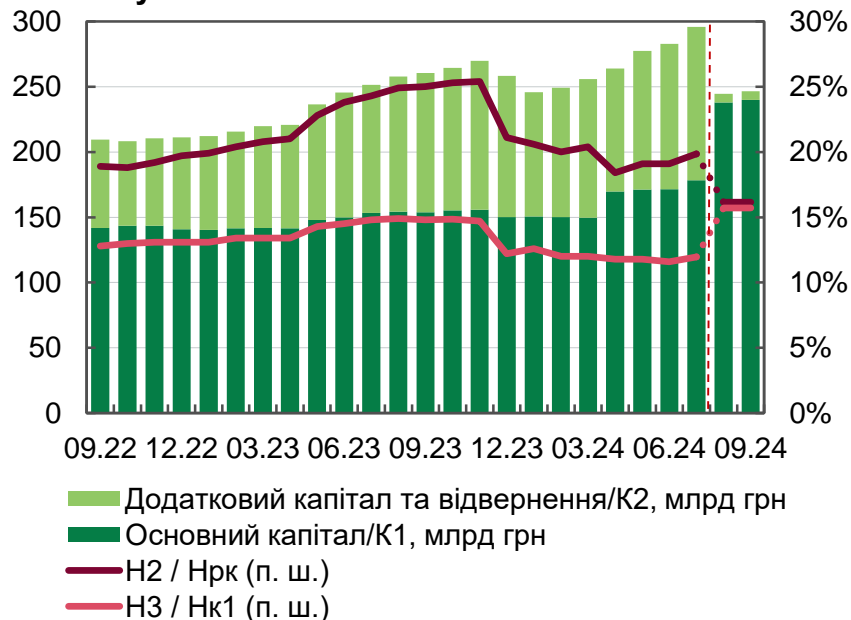
За I – III квартали 2023 року податок на прибуток за ставкою 18%. У грудні здійснено коригування податку на прибуток за ставкою 50% ретроспективно за рік, уточнені дані. У 2024 році – податок на прибуток за ставкою 25%. * Накопичувальним підсумком з початку року.

Джерело: НБУ.

- За III квартал 2024 року сектор отримав 38.6 млрд грн прибутку, 46% якого сформував Приватбанк. Прибуток до оподаткування за квартал зріс на 6.2% р/р.
- Рентабельність капіталу за 9 місяців була 45.8%. У разі вступу в силу закону, що передбачає 50% податок на прибуток банків, рентабельність капіталу знижується до близько 30% – це рівень 2021 року.
- У III кварталі банки надалі майже не формували резерви під кредити.

Банки із запасом виконують нові вимоги до капіталу

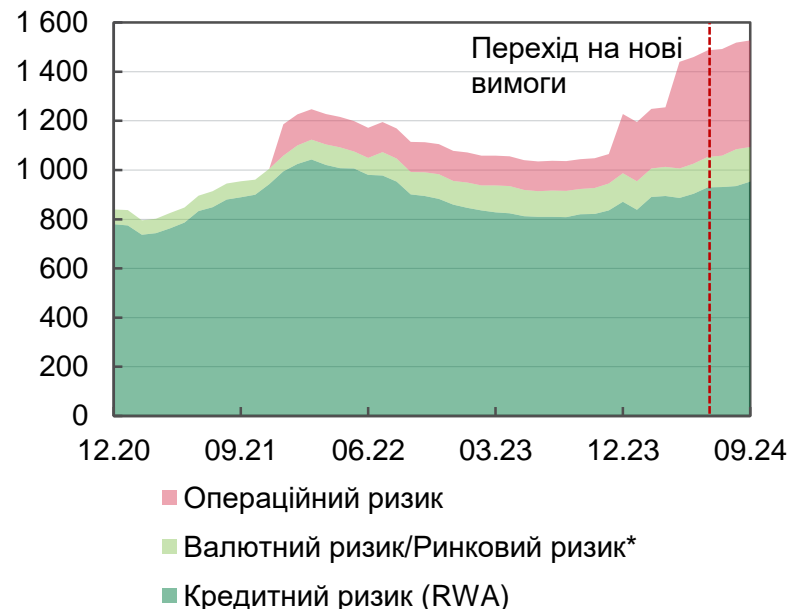
Регулятивний капітал та нормативи достатності капіталу

*К1 – капітал 1 рівня, К2 – капітал 2 рівня, Нрк – норматив регулятивного капіталу, Нк1 – норматив капіталу 1 рівня.

Джерело: НБУ.

Складові експозиції під ризиком, млрд грн

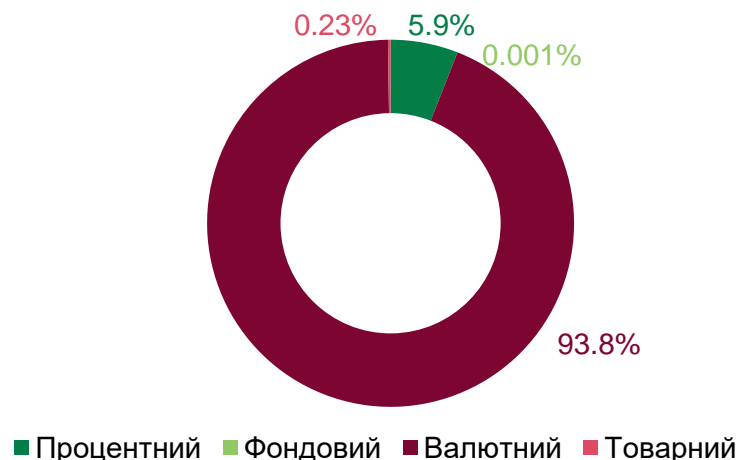
* З 5 серпня 2024 року сектор перейшов до нової структури та нормативів капіталу, ринковий ризик замінив валютний ризик.

Джерело: НБУ.

- Банки перейшли на нову структуру капіталу і забезпечили покриття капіталом усіх складових ринкового ризику, водночас висока достатність капіталу сектору збереглася.
- У середньому достатність регулятивного капіталу сектору складає близько 16%, найнижчі показники у державних банків, найвищі – в іноземних.
- У разі підписання закону про запровадження 50% податку для банків, нормативи достатності капіталу банків знизяться.
- Водночас сектор у цілому збереже спроможність нарощувати кредитування та стійкість.

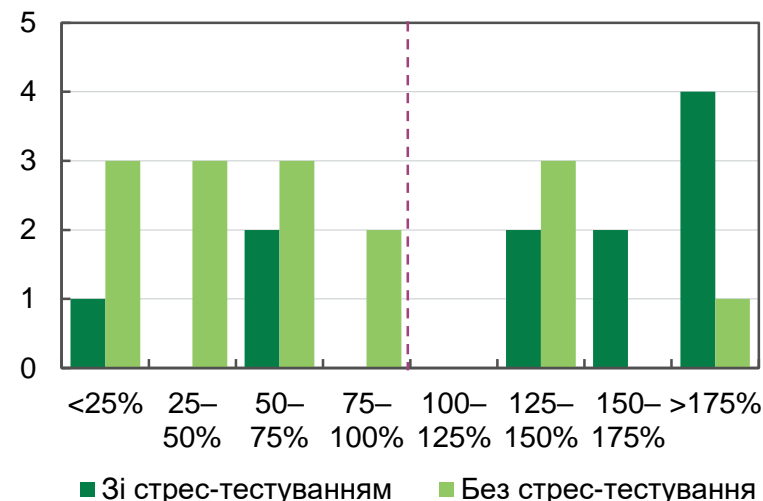
Ринковий ризик лише частково покрито мінімальними вимогами

Структура ринкового ризику для покриття капіталом банків на 1 листопада 2024 року

Джерело: НБУ.

Співвідношення необхідного капіталу за економічною перспективою та регуляторної оцінки (Положення № 162) ринкового ризику банків

Джерело: ICAAP системно важливих банків, НБУ.

- В цілому портфелі банків і надалі не містять складних інструментів, а торгові книги банків є невеликими, тож найвагоміша складова ринкового ризику для покриття капіталом – валютний ризик.
- Водночас врахуванням банками у ICAAP дещо ширшого набору ризиків, зокрема ризиків інвестицій у цінні папери, робить потребу у капіталі низки банків за внутрішніми оцінками вищою.
- Із урахуванням стрес-тестування, частка необхідного капіталу під ринковий ризик (у широкому розумінні) за економічною перспективою ICAAP наближається до 30% від оціненого загального його обсягу, тоді як відповідно до мінімальних вимог частка активів зважених на ринковий ризик – близько 10%.